

alimenta

Memòria
Alimenta 2022

Presentació institucional

Ens plau presentar-vos la memòria d'actuacions Alimenta 2022.

Ja fa més de dos anys que va néixer el projecte, una iniciativa de col·laboració públic social que posa de relleu la importància de garantir el dret a l'alimentació adequada i sostenible des de metodologies comunitàries i apoderadores.

En aquell moment d'inici de l'actuació, el conjunt d'entitats, organismes i institucions estàvem donant resposta a la gran necessitat generada fruit de la pandèmia sanitària i social viscuda arrel de la COVID-19. L'escenari post-pandèmia enfrontava de manera més clara que mai la necessitat de replantejar el model i allunyar-nos de respostes assistencials.

Des de l'Ajuntament de Barcelona, en el marc de col·laboració públic social construït sota el paraigües del projecte Alimenta, pensem que les nostres pràctiques han d'anar més enllà de la caritat i de l'emergència. Treballar amb les persones en aquest escenari dels drets significa que la cobertura de necessitats ha d'estar incardinada a una lògica no assistencial. A més, hem de situar tot això en una conjunció d'actuacions que vagi més enllà de la cobertura d'aquestes necessitats bàsiques. Es fa necessari refermar que amb aquest posicionament i voluntat de canvi del paradigma actual no hi ha prou, cal avançar en la garantia d'ingressos, com ara una major cobertura de la renda garantida o l'ingrés mínim vital. Si les persones tenen ingressos poden comprar a comerços o supermercats escollint des de la seva autonomia i gestionant els seus propis recursos; és des d'aquesta perspectiva des d'on es fan possibles actuacions de naturalesa normalitzadora.

Sònia Fuertes
Comissionada d'Acció Social
**Àrea de Drets Socials, Justícia Global,
Feminismes i LGTBI**
Ajuntament de Barcelona

Volem d'estacar les accions innovadores que s'estan gestant als 3 espais d'alimentació comunitària coneguts com a espais Alimenta. Els tallers de cuina al voltant del reaprofitament alimentari i l'activitat de cuines obertes (ús lliure de la cuina a les i els participants del projecte) evidencien el desplegament d'aquest model apoderador que dona eines a les persones per a què puguin desenvolupar la seva pròpia autonomia. Els espais Alimenta generen un vincle comunitari rellevant entre els agents i entitats del territori i alhora donen una resposta més individualitzada que garanteix el dret a l'alimentació adequada de les persones participants.

Per finalitzar, destacar el propòsit del projecte en incorporar la voluntat d'avançar cap a una alimentació saludable i sostenible. De la mà dels agents d'Economia Social que hi participen en el projecte s'està acompanyant a les entitats socials en la incorporació d'aquests productes en el seu ús quotidià. En aquesta línia, destacar la tasca que des de febrer de 2022 ha iniciat el foodback, centre de reaprofitament de Mercabarna, amb l'objectiu de donar una segona oportunitat a les fruites i verdures excedentàries.

Gràcies a totes les entitats, institucions, empreses, professionals i participants del projecte que esteu fent possible la instauració d'aquesta nova mirada vers l'alimentació social a la ciutat de Barcelona.

1. Actuació municipal en matèria d'alimentació social

Abans de descriure l'exercici 2022 del projecte Alimenta, despleguem, com a context general, l'evolució dels diferents indicadors dels Serveis Socials de Barcelona respecte la cobertura de necessitats alimentàries amb mirada comparativa dels últims 4 anys (2019- 2022).

1.1 Evolució de la demanda a nivell de ciutat

Any	Evolució demanda				Variació demanda				
	2019	2020	2021	2022	Var. 19/20	Var. 20/21	Var. 21/22	Var. 19/21	Var. 19/22
Total ciutat	15.509	37.251	25.773	24.496	140,19%	-30,81%	-4,95%	66,18%	57,95%

L'any 2020, la demanda en ajuts, recursos i/o serveis d'alimentació va suposar un increment del 140% (any d'esclat de la pandèmia) respecte a 2019.

L'any 2021 recau un 30% respecte 2020 fruit de la reducció de l'impacte de la crisi econòmica.

Tant a 2021 com a 2022 s'està a un 60% per sobre del nivell de 2019. Aquest fet reflecteix que les conseqüències de la crisi de la COVID en la població són perdurables i encara es pateixen les conseqüències.

1.2 Dades i anàlisi dels ajuts i imports atorgats en alimentació

Ajust econòmics	Evolució				% Variació				
	2019	2020	2021	2022	Var. 19/20	Var. 20/21	Var. 21/22	Var. 19/21	Var. 19/22
Ajuts alimentació	8.309	29.484	16.965	16.758	254,84%	-42,46%	-1,22%	104,18%	101,68%
Imports en alimentació	1.291.544,00 €	6.489.577,66 €	3.544.633,89 €	3.638.909,04 €	402,47%	-45,38%	2,66%	174,45%	181,75%

S'observa com es va passar dels 8.309 ajuts l'any 2019 als 29.484 l'any 2020, representant més del 250% d'increment.

Aquest 2022 ha sigut prou similar al 2021, ara bé, si establim la comparativa amb el 2019, s'ha incrementat un 101%.

L'import dels ajuts ha crescut per sobre del número d'ajuts. Al 2020 hi va a haver un increment per sobre del 400%, passant de més de 1.291.000 euros a gairebé 6,5 milions al 2020. Aquest 2022 encara ha estat més d'un 181%, respecte del 2019.

1.3 Dades i anàlisi dels menjadors socials

Menjadors socials	Evolució				% Variació				
	2019	2020	2021	2022	Var. 19/20	Var. 20/21	Var. 21/22	Var. 19/21	Var. 19/22
Usuaris diferents	14.002	17.482	13.158	18.674	24,85%	-24,73%	41,92%	-6,03%	33,37%
Àpats servits	479.751	557.068	535.984	437.729	16,12%	-3,78%	-18,33%	11,72%	-8,76%
Total import	3.168.095,99 €	3.077.506,37 €	3.673.089,71 €	3.505.948,43 €	-2,86%	19,35%	-4,55%	15,94%	10,66%

1 S'observa l'impacte de la COVID-19 el 2020, hi va haver un increment de nous usuaris/àries de gairebé el 25% i un increment dels àpats del 16%.

2 Al 2021 van augmentar un 41% les persones diferents ateses però els àpats van disminuir un 8%.

3 En l'anàlisi de 2022, els àpats servits han disminuït un 8% però els usuaris diferenciat augmenten un 33% respecte el 2019.

1.4 centre de distribució d'aliments

CDA	Evolució				% Variació				
	2019	2020	2021	2022	Var. 19/20	Var. 20/21	Var. 21/22	Var. 19/21	Var. 19/22
Famílies	6.296	7.520	8.077	7.693	19,44%	7,41%	-5%	22%	17%
Beneficiaris	15.659	18.928	19.566	18.776	20,88%	3,37%	-4%	20%	16%

1 Des del 2019 les famílies i els beneficiaris han pujat, tant en nombre de famílies com en beneficiaris/àries de les mateixes fins al 2021.

2 El 2022 es pot veure com s'ha mantingut gairebé equivalent al 2021 tant en famílies com en beneficiaris.

3 Es manté la tendència a l'alça respecte al 2019, d'un augment del 17% en famílies i el 16% de beneficiaris.

1.5 Àpats en companyia

Àpats en companyia	Evolució				% Variació				
	2019	2020	2021	2022	Var. 19/20	Var. 20/21	Var. 21/22	Var. 19/21	Var. 19/22
Places disponibles	1.045	1.045	1.045	1.096	0,0%	0,0%	4,9%	0,0%	4,9%
Persones	1.589	1.448	1.248	1.176	-8,9%	-13,8%	-5,8%	-21,5%	-26,0%
Àpats servits	252.440	281.471	368.290	312.698	11,5%	30,8%	-15,1%	45,9%	23,9%
Total import	1.596.558 €	1.925.022,42 €	2.755.126,04 €	2.271.698 €	20,6%	43,1%	-17,5%	72,6%	42,3%

Nota: La diferència de persones entre el 2020 i 2021 ve donada perquè tot i que hi hagi menys persones, a moltes se'ls dona dinar, sopar i caps de setmana.

El servei només admet dinar però degut a la sortida de la pandèmia es van ampliar àpats.

El 2020 al ser pandèmia també es van ampliar àpats, tot i que moltes persones van fer el canvi com àpats a domicili.

La reducció de places del 2022 és deguda al tancament del menjador MEMORY i Sagrada Família (aquest últim temporalment per obres).

Respecte a les diferents persones usuàries, hi ha una certa tendència a la baixa del nombre d'usuaris diferents, sobretot l'any 2020 arran del confinament i també per la por de les persones grans al contagi.

Respecte als àpats servits, aquest any 2022 ha significat un augment del 23% respecte al 2019, tot i que baixa el nombre d'àpats servits, es deu principalment a que des de l'any 2021 s'ofereix un àpat per persona al dia (sense sopar).

Respecte l'import de 2022, s'observa que ha augmentat un 46% més respecte del 2019, a diferència del 72% que va representar el 2021 respecte del 2019. Aquest 2022 representa, per tant, una disminució del 17% respecte l'any anterior.

1.6 Àpats a domicili

Àpats a domicili	Evolució anual					Variació anual				
	2019	2020	2021	2022	2022	Var. 19/20	Var. 20/21	Var. 21/22	Var. 19/21	Var. 19/22
Usuaris	15.519	23.192	23.933	1.434	16.185	49,44%	3,20%	-32,37%	54,22%	4,29%
Àpats servits	586.789	929.204	884.909	55.342	577.456	58,35%	-4,77%	-34,74%	50,81%	-1,59%
Total import	3.130.477,37 €	4.757.524,48 €	4.537.849,19 €	257.893,75 €	3.797.355,80 €	51,97%	-4,62%	-16,32%	44,96%	21,30%

Respecte als àpats a domicili, s'observa com entre l'any 2019 i 2020 totes les variables es van incrementar un 50%, principalment com a conseqüència de la pandèmia.

El 2022 aquesta tendència a la baixa continua respecte l'any anterior; una disminució d'un 34% en els àpats servits i en el nombre d'usuaris i d'un 16% en l'import .

Tot i així, s'observa que el nombre d'àpats servits és ben bé el mateix que al 2019, ja que s'ha recuperat la situació anterior a l'esclat de la pandèmia. L'import ha augmentat en més del 20% respecte a aquell any.

2. L'alimenta, projecte de cocreació públic social

En el decurs de 2022, l'Ajuntament i el teixit social de la ciutat ha continuïtat donant resposta a l'alta vulnerabilitat alimentària que afecta a un volum considerable de veïns i veïnes de Barcelona.

L'enlairada de l'IPC ha agreujat encara més la situació de les persones en el decurs del segon semestre de l'any. En moltes ocasions, les persones han de triar entre pagar el lloguer de la habitació on hi viuen o bé el menjar.

La impossibilitat de desplegar una política d'ingressos mínims impedeix que les famílies facin front a les despeses bàsiques (habitatge, subministres i alimentació) al mateix temps que desacceleren la seva autonomia i participació activa en la societat.

En aquest marc poc encoratjador, l'Ajuntament de Barcelona ha destinat aquest any al voltant de 15 milions d'euros per sufragar els diferents programes d'alimentació que hi ha a la ciutat. La xifra representa un record històric i ha suposat incrementar un 50% el pressupost respecte als diners que s'hi destinaven abans de la pandèmia Covid-19.

Dins aquesta realitat condicionada per la situació que es va viure fruit de la covid-19, l'Ajuntament, en cooperació amb el teixit social, va posar en funcionament el projecte Alimenta l'any 2020; una iniciativa que pretén ubicar l'alimentació en la vessant dels drets. L'actuació promou accions integradores vers la població usuària de serveis d'alimentació social potenciant la seva autonomia i el seu apoderament i millora la qualitat de l'alimentació social sota els criteris de: salut, sostenibilitat, proximitat i respecte al medi ambient.

A més, fomenta la integració comunitària i laboral de les persones receptores d'alimentació i promou l'aprofitament al circuit de l'alimentació social de la ciutat. Per últim, impulsa el treball en xarxa entre el conjunt de sectors implicats en l'alimentació a la ciutat.

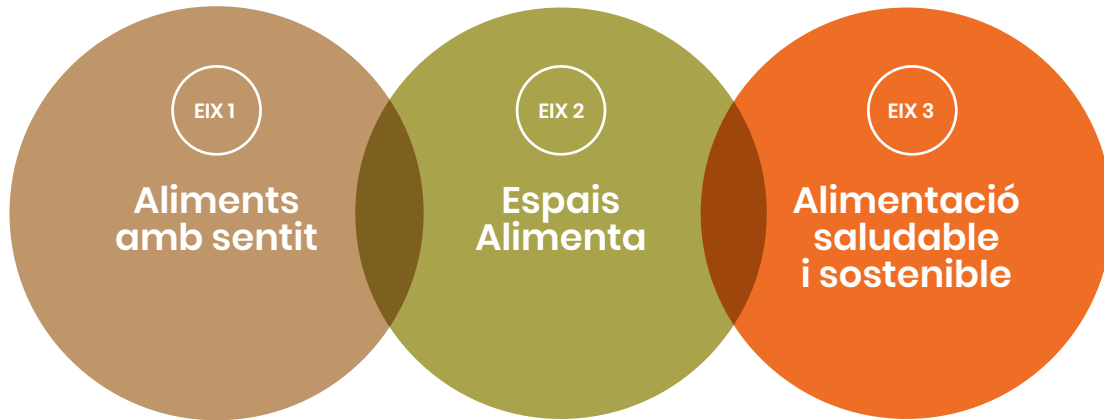
3. Objectius i fites

OBJECTIU: garantir el dret a l'alimentació (saludable i suficientment a tota la població) amb especial atenció als grups socials en situació de vulnerabilitat.

En aquest marc s'instaura el projecte Alimenta amb la voluntat d'aconseguir cinc grans fites:

- A** Promoure accions integradores vers la població usuària de serveis d'alimentació social potenciant la seva autonomia i el seu apoderament.
- B** Fomentar la integració comunitària i laboral de les persones receptores d'alimentació.
- C** Garantir la màxima provisió vetllant per la seguretat alimentària.
- D** Dur a terme accions que desistegmatitzin la pobresa donant cohesió a situacions econòmiques diverses.
- E** Impulsar el treball en xarxa entre el conjunt de sectors implicats en l'alimentació a la ciutat.

4. Eixos del projecte

4.1 Aliments amb sentit

Aquest eix pretén definir els procediments d'entrada i sortida de les persones ateses als circuits d'atenció alimentària fomentant la revisió i simplificació en la gestió. L'any 2022 s'ha tancat la primera fase de diagnosi, amb la realització d'una anàlisi quantitativa i qualitativa de la situació actual de la prescripció de recursos d'alimentació. L'informe executiu i productes vinculats amb aquesta fase recullen les següents conclusions:

En quant a la situació actual dels recursos per la cobertura de necessitats bàsiques:

Homogeneïtzar i ordenar els procediments

- Excés de burocratització en la tramitació dels recursos
- Gran diversitat d'entitats prestadores i procediments associats

Establir criteris d'accés i de valoració homogenis

- Criteris de prescripció no definits i valoració no homogènia
- Sistema actual assistencial i benèfic. És l'alimentació un dret?
- Repartiment territorial irregular dels recursos a nivell de ciutat
- Canvis en la unitat prescriptora dels recursos arrel de la pandèmia. Qui ha de prescriure què, i quina informació necessita per fer-ho?

Establir criteris de sortida a la resposta alimentària

- Inexistència de criteris de temporalitat i renovació dels recursos.
- Diferència entre recursos probablement de llarga durada (àpats a domicili/ àpats en companyia) dels puntuals (risc de cronificació a falta de criteris)

Garantir la traçabilitat i el seguiment

- Cal un pla de treball i un seguiment del cas darrera de tots els recursos i de tots els casos?
- Coordinació insuficient entre serveis socials i les entitats.

Avaluar l'impacte dels canvis

- Manca d'anàlisi d'impacte dels recursos.

Tipologia i qualitat dels recursos (nou aspecte destacat)

- Concentració de les prescripcions en: ajut econòmic alimentació per a famílies amb menors, ajut econòmic alimentació per adults, entrega d'aliments entitats.
- Necessitat d'innovació, s'estan oferint els mateixos recursos de fa 50 anys.
- Personal que gestiona els recursos poc professionalitzat, gestionat majoritàriament per voluntaris. Es destaca l'envelliment del col·lectiu de voluntaris.
- Precarietat d'alguns recursos. Manca de qualitat, diversitat d'alguns recursos.
- Excedents alimentaris utilitzats com a solució per a cobrir necessitats bàsiques.
- Manca de control de qualitat dels recursos existents (no gestionats des de l'Ajuntament)

En quant a l'evolució de les tendències en la cobertura de necessitats bàsiques:

- Es concep l'alimentació com un dret.
- Es detecta un empobriment de la classe mitjana que fa que augmenti el número de noves persones usuàries dels serveis socials. Famílies amb feina però sense mitjans suficients.
- Els nous fons europeus tenen com a objectiu la inserció social de col·lectius vulnerables.
- S'evoluciona cap a un model que inclogui un pla d'atenció i acompanyament a les famílies per garantir la inserció.
- Les noves directrius polítiques europees i espanyoles busquen garantir la dignificació de les persones usuàries. El fet de possibilitar l'elecció de productes per part de les persones usuàries les fa protagonistes del seu procés d'inclusió.
- S'aposta pels recursos que dignifiquin, tot afavorint l'autonomia i l'empoderament de les persones i famílies, allunyant-se de l'estigmatització (ajuts econòmics, targetes moneder...).
- Cal treballar per la coherència del conjunt d'accions endegades des de l'administració, d'acord amb un model de ciutat.

Al desembre de 2022 s'està a punt de finalitzar la segona fase, millores organitzatives. L'objectiu d'aquesta etapa és desenvolupar accions de millora en els processos de prescripció i seguiment:

- Detecció tipus de respostes més adequades segons perfils poblacionals/necessitats Definició de criteris homogenis d'accés.
- Definició de criteris de valoració i barems.
- Redefinició de circuits d'accés i renovació.
- Incorporació a "prescripció homogènia".

S'ha creat un arbre de decisió en la prescripció que estructura els elements a tenir en compte a l'hora de prendre la decisió en quin és el recurs alimentari adequat per cadascuna de les persones a qui cal vincular a una resposta en recurs alimentari. Aquest arbre de decisió també incorpora un procediment per prescriure i tramitar un recurs: com prescripció, tramitació, seguiment i donació de baixa de cada recurs. Aquesta segona fase es preveu que estigui finalitzada a febrer de 2023, per iniciar la tercera i última, de replantejament de recursos.

4.2 Espais Alimenta

Els Espais Alimenta són tres punts físics d'alimentació comunitària: Alimenta Gregal, que atén el veïnat del Besòs i el Maresme; Alimenta Jovent, que dona servei als barris del Carmel, la Teixonera i la Vall d'Hebron, i Alimenta Roure, que dona cobertura als barris del Gòtic i Casc Antic. Aquests espais ofereixen serveis d'alimentació (menjadors o cuines comunitàries) i, a més, s'hi afavoreix la inclusió social. Al capdavant dels espais hi ha les dinamitzadores comunitàries que acompanyen a les persones a desenvolupar el seu pla de treball.

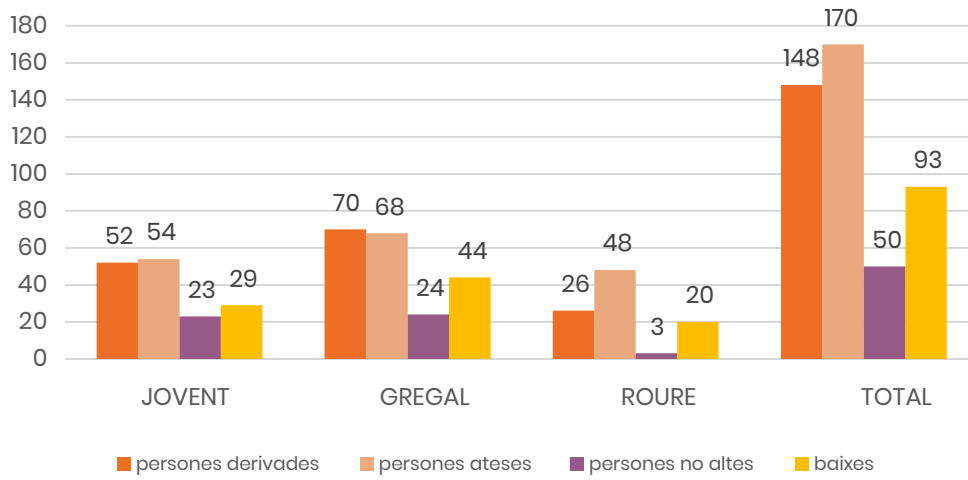
Dins d'aquests espais els/les participants del projecte també tenen oportunitat d'apropar-se a aspectes vinculats amb l'educació econòmica. En moltes de les seves llars es produeixen tensions econòmiques per la precarietat dels ingressos i per l'augment continuat del preu de despeses fonamentals com l'habitatge, els subministraments, el transport i molts articles bàsics. Així doncs des dels espais Alimenta treballem per a què les persones millorin la gestió de la seva economia personal i familiar per mitjà de la incorporació de nous hàbits que poden tenir un efecte important sobre la seva situació econòmica i el seu benestar.

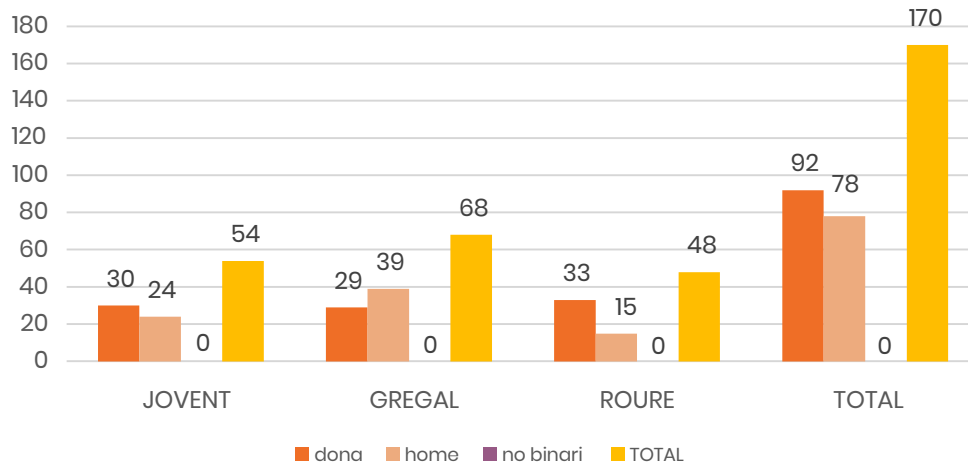
Indicadors de resultats

PERSONES DERIVADES | ATESES

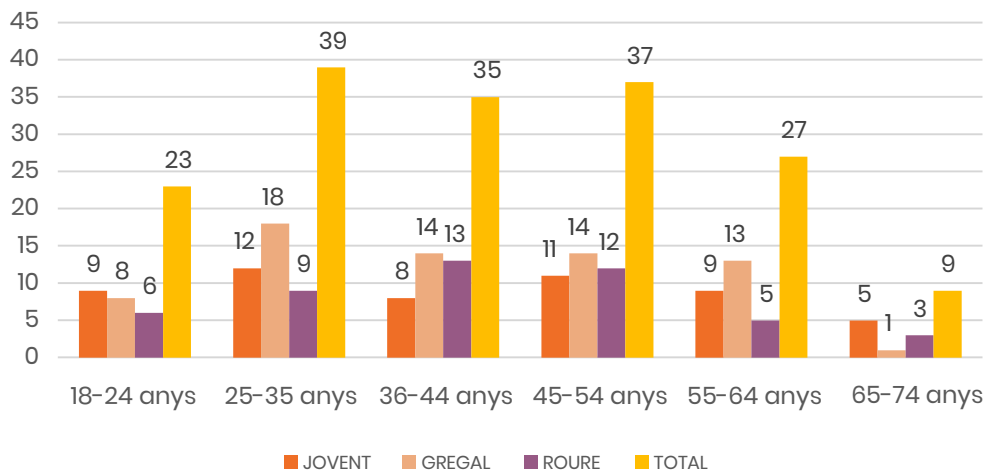

1. persones no altes: Estat amb el qual s'identifica aquella persona derivada que no s'ha incorporat al projecte. Una persona pot ser considerada no alta sempre que es produeixi un dels dos següents supòsits: no es localitza a la persona, o bé es localitza telefònicament a la persona però aquesta expressa no estar interessada en participar del projecte.

PERSONES ATESES PER SEXE

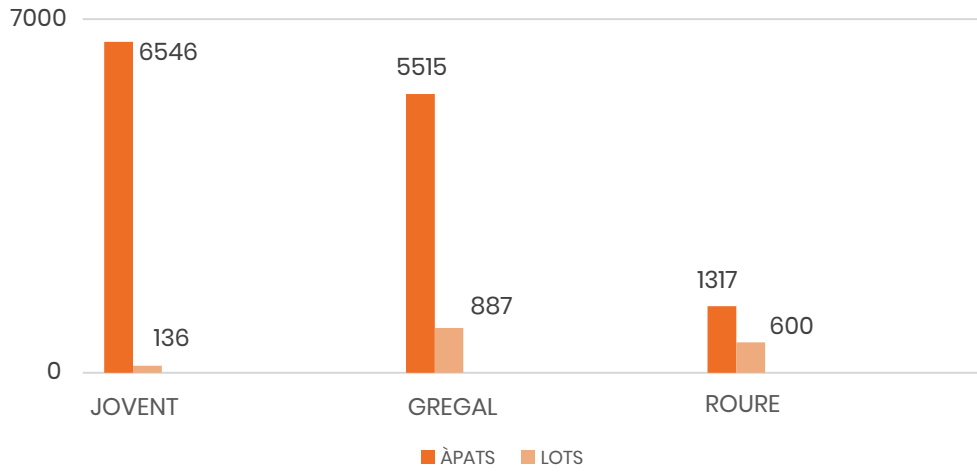

PERSONES ATESES PER EDAT

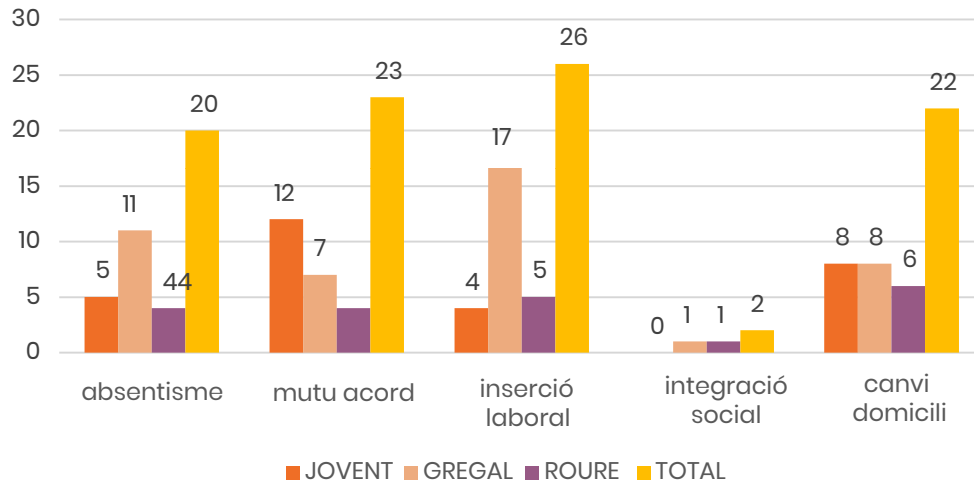

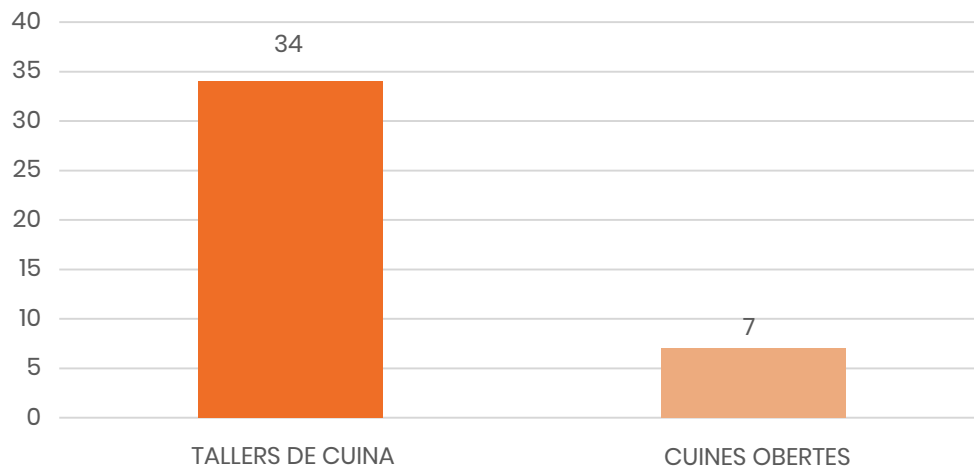
ÀPATS SERVITS I LOTS REPARTITS

BAIXES PER MOTIUS

ACCIONS DE CUINA COMUNITÀRIA

Valoració

13.378 àpats, 1.623 lots, 34 tallers de cuina comunitària i 7 espais de cuines obertes

Més del 54% de les persones ateses han estat dones.

1
Respecte al 2021, s'ha produït un increment de 10 punts percentuals. Aquesta pujada es valora positivament en tant que s'ha desplegat una estratègia per assegurar que les dones es sentissin còmodes, acollides i segures en els espais de cuina comunitària.

Més del 65% de les persones ateses estan en la franja d'edat dels 25-54 anys.

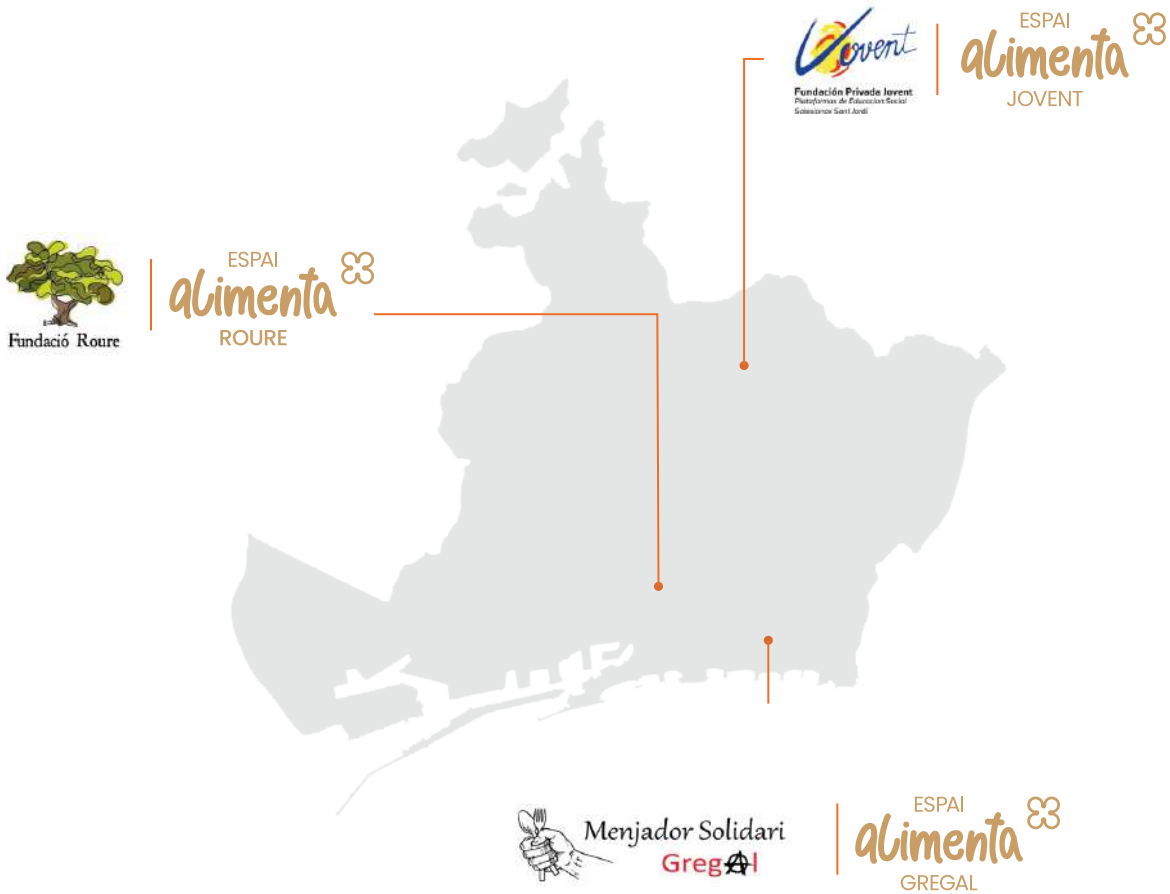
2
Respecte al 2021, aquesta franja d'edat ha augmentat en gairebé 3 punts percentuals. Hi ha un 16% de persones entre els 55-64 anys i els majors de 64 anys no arriben al 6% ja que són derivats a recursos municipals especialitzats com són els programes d'àpats en companyia i àpats a domicili.

La franja d'edat dels més joves, 18-24 anys, ha representat aquest 2022 el 13,5%; doblant gairebé el percentatge de l'any anterior. Les possibilitats d'integració social i laboral del projecte està ocasionant que aquest col·lectiu cada cop estigui més representat als espais.

El 28% del total de baixes han estat per inserció laboral

3
Desvinculació del projecte amb una baixa positiva, aconseguint la inclusió social de les persones qui, a més, passen a proveir-se en matèria d'alimentació gràcies als seus propis ingressos.

Destacar els espais de tallers i cuines obertes.

Els tallers de cuina comunitària es realitzen als tres espais de forma simultània i regularment. Ofereixen receptes del món, reaprofitament alimentari, receptes per crear plats saludables per a totes les butxaques, etc. Es tracta de tallers complets i enriquidors on els i les participants gaudeixen i es porten a casa nous coneixements i receptes gràcies a la presència de professionals de la cuina. Els tallers estan oberts a participants dels espais com al veïnat creant una atmosfera facilitadora de vincles entre les persones.

Els tallers de cuina han estat molt ben rebuts als tres territoris i aquests s'han anat incrementant en el decurs de l'any. Les cuines obertes tenen com objectiu oferir un espai a les persones participants d'Alimenta per cuinar els productes que reben; preparant-se així els dinars de la setmana, cuinar receptes que els agraden, etc. És un espai lliure per cuinar. Entre fogons sorgeixen dinàmiques d'intercanvis de receptes, recomanacions culinàries interculturals i fins i tot, intercanvi de carmanyoles.

D'altra banda, també aquest espai està obert al veïnat, als CSS i altres projectes del barri possibilitant que portin els seus aliments. Les persones participants ens cuines a les nostres instal·lacions contribuint d'aquesta manera a l'estalvi energètic de les llars.

4.3 Alimentació saludable i sostenible

4.3.1 ECONOMIA SOCIAL, DESENVOLUPAMENT LOCAL I POLÍTICA ALIMENTÀRIA

En el marc del 3r eix, per garantir el dret a l'alimentació de qualitat, saludable i sostenible, s'ha iniciat la definició d'un pla d'acció de treball conjunt entre l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS) i la Direcció d'Economia Social, Desenvolupament local i Política Alimentària de l'Ajuntament de Barcelona, per incorporar criteris d'alimentació sostenible en les diferents accions i programes de l'IMSS, vinculades a l'alimentació.

Aquest pla ha iniciat els seus primers passos el 2022, concretant les següents accions:

Per una part la col·laboració i participació en l'elaboració de criteris d'Alimentació sostenible a la nova instrucció de compra pública alimentària. Una Instrucció de compra pública alimentària, per orientar de manera transversal i integral tota la compra pública alimentària de l'Ajuntament de Barcelona, on es garantirà la presència d'aliments de proximitat, de temporada, ecològics i saludables.

També, es promourà l'augment de la proteïna vegetal i el reequilibri de la proteïna animal, la moderació dels sucres afegits, la reducció del malbaratament, la incorporació de l'oferta d'aliments directe de la pagesia, de circuit curt i de qualitat diferenciada, o la reducció de la petjada de carboni dels serveis municipals.

També s'ha iniciat la incorporació de criteris d'alimentació sostenible en l'assignació de recursos públics que gestiona l'IMSS vinculats a l'Alimentació sostenible. En aquest cas s'ha iniciat la revisió d'alguna licitació particular de l'IMSS que permeti analitzar les possibles millores en la instauració dels criteris de la nova instrucció aportant eines pel seguiment d'aquesta.

Durant el any 2022 també s'han treballat materials educatius (guia de bones pràctiques) per incorporar a diferents serveis d'alimentació que s'estan desenvolupant, amb l'objectiu de poder validar l'any 2023.

4.3.2 ASSEGURA: ALIMENTACIÓ BASADA EN LA SEGURETAT ALIMENTÀRIA I LA QUALITAT DE LA DIETA EN PARTICIPANTS DEL PROJECTE ALIMENTA

Una alimentació adequada és aquella que satisfà les necessitats nutricionals, psicològiques i socials.

Nombroses recerques mostren com els usuaris d'ajuda alimentària, malgrat rebre'n, no poden satisfer adequadament les seves necessitats alimentàries i nutricionals. Aquest fet, exacerba la situació de vulnerabilitat en què es troben les persones d'aquest col·lectiu, incrementant les desigualtats socials i en salut.

De la mà de la Facultat de Ciències de la Salut de la Universitat Blanquerna i del grup de recerca Global Research on Wellbeing, dins el tercer eix de l'Alimenta, s'ha desenvolupat l'actuació ASSEGURA que pretén abordar aquesta problemàtica. Es planteja realitzar una actuació en els espais del projecte per millorar la qualitat de la dieta dels participants tenint en consideració les seves particularitats alimentàries, socials, econòmiques, culturals i de salut i promovent la seva autonomia i apoderament.

Amb aquesta finalitat, s'ha previst un procés en tres fases: avaluació inicial, implementació de l'actuació i avaluació final. Durant l'any 2022 s'ha completat la primera fase, en la qual s'han recollit dades de la direcció, dinamitzadores i participants en el programa per conèixer amb més detall les necessitats, recursos, barreres i oportunitats del projecte i els seus participants. La inseguretat alimentària, diversitat dietètica, alfabetització alimentària i distrès psicològic dels participants es va avaluar mitjançant qüestionaris validats.

Les respostes obtingudes indiquen que un 60% dels participants es troba en situació d'inseguretat alimentària moderada o severa. La puntuació mitjana de diversitat dietètica va ser de 5.2 sobre 12, essent els ous, llegum, peix i fruita els aliments menys consumits; i els farinacis, verdures i carn els més ingerits. En termes d'alfabetització alimentària, els resultats posen de manifest que la majoria dels participants no planifiquen les seves compres ni tenen en compte criteris de salut quan adquireixen els aliments. La mitjana d'euros invertits en alimentació per persona i setmana és de 21,5€ (0-50€), i el 47% de les respostes refereix alguna patologia relacionada amb la dieta.

Els participants de l'Alimenta manifesten interès per una alimentació saludable i plaent, i domini de les habilitats culinàries, tot i que s'identifiquen barreres com ara idees errònies sobre alimentació saludable, dificultats d'accés, dificultats per conservar/cuinar, fenòmens d'aculturació alimentària i el fet de tenir menors a càrrec. Aquestes dades plantegen un escenari en què els participants presenten unes característiques alimentàries similars a les de la població general, diferenciant-se principalment en la dimensió d'accés a l'alimentació.

En l'avaluació qualitativa s'ha fet palès l'interès dels participants, dinamitzadores i direcció del projecte per integrar aspectes d'alimentació adequada, identificant possibles accions rellevants com ara el desenvolupament d'un projecte alimentari/educatiu de centre que promogui el desenvolupament de competències personals mitjançant recursos educatius escrits i la realització de tallers.

Recollint aquesta informació, es planteja un cicle de 3-4 tallers teòric pràctics sobre alimentació "alimentació saludable i econòmica", amb edició de material escrit, i una formació ad hoc a les dinamitzadores per donar les bases per garantir la sostenibilitat del projecte.

4.3.3 FOODBACK DE MERCABARNA

En febrer de 2022 es va posar en marxa el Centre d'aprofitament alimentari a Mercabarna, 'Foodback', un dels tres eixos neuràlgics del sistema de gestió de residus de producte vegetal de Mercabarna. El Foodback és un projecte pioner, co-dissenyat i co-gestionat en col·laboració pública-privada, on Mercabarna és l'encarregada de la recepció del producte que aporten les empreses majoristes de fruita i hortalissa; la Fundació Formació i Treball, del triatge del producte; i la Fundació Banc dels Aliments de Barcelona, de la distribució del producte recuperat a entitats i menjadors socials acreditats.

L'objectiu del Foodback és impulsar la reducció del malbaratament alimentari a la Unitat Alimentària i incrementar el rati de recuperació de producte vegetal excedentari i maximitzar l'aprofitament alimentari, amb una prioritat de contribuir a la garantia alimentària dels col·lectius en situació de vulnerabilitat. A més a més, el Foodback aposta per la inserció sociolaboral en la contractació del personal de triatge.

Entre febrer i desembre de 2022, s'han recuperat 806,58 tones de fruites i hortalisses, aportades al llarg de l'any per 105 empreses majoristes, que han estat distribuïdes a 199 entitats i menjadors socials que donen suport persones en situació de vulnerabilitat. A més a més, s'han realitzat vuit contractes de inserció sociolaboral per al personal de triatge.

També són col·laboradors del Foodback, juntament amb l'Alimenta, l'Associació d'Empreses Majoristes de Mercabarna (ASSOCOME), el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya i la Fundació "la Caixa".

5. Àmbits organitzatius i espais de participació

El projecte té una oficina directiva impulsada per l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona. La direcció gerencial i estratègica és de l'Institut Municipal de Serveis Socials i compta amb el suport tècnic i institucional de diferents departaments de l'Àrea i de l'IMSS.

ESPAIS DE GOVERNANÇA:

Comitè estratègic:

Primer nivell de decisió del projecte i on recau la responsabilitat de definir l'estratègia de l'actuació. Aquest espai l'integren la comissionada d'Acció Social, les gerències de l'Àrea de Drets Socials i de l'IMSS, la Direcció d'Acció Social Territorial i Comunitària de l'IMSS, la Direcció d'estratègia i Nous Projectes de l'IMSS, la Direcció d'Estratègia i Avaluació de l'Àrea de Drets Socials i la direcció operativa del projecte.

Comitè tècnic:

Segon nivell de decisió del projecte encarregat de desenvolupar l'estratègia definida i aprovada pel comitè estratègic. Recau la responsabilitat de fer el seguiment tècnic del projecte. Aquest espai l'integren Fundació Banc dels Aliments, Càritas Diocesana, Creu Roja, Formació i Treball, Facultat Ramon Llull- Blanquera (Facultat de Dietètica i Nutrició), Agència de Salut Pública de Barcelona, la Direcció d'Acció Social Territorial i Comunitària de l'IMSS, la Direcció d'Estratègia i Nous Projectes de l'IMSS, la Direcció d'Estratègia i Avaluació de l'Àrea de Drets Socials i la direcció operativa del projecte.

ESPAIS DE PARTICIPACIÓ:

Cal destacar la integració del projecte dins la Xarxa pel dret a una alimentació adequada a Barcelona en el marc de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. Dins d'aquest espai es promou el treball en xarxa i neix l'any 2018 del Grup d'Impuls i Seguiment (GIS) del Projecte Tractor Barcelona Garantia Social, un espai impulsat per l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, per promoure el treball en xarxa i la coproducció entre els principals agents de la ciutat que actuen perquè qualsevol família o persona individual tingui garantides les seves necessitats més elementals o bàsiques de forma autònoma. La Xarxa la conformen les entitats del que treballen per garantir el Dret a l'alimentació i que van treballar molt activament per desenvolupar i consensuar el Model col·laboratiu de garantia del dret a una alimentació adequada a la ciutat de Barcelona.

El principal objectiu de la Xarxa és desplegar el model col·laboratiu de garantia del dret a una alimentació adequada a la ciutat de Barcelona. Aquest Model, estableix la necessitat d'avançar en els següents criteris clau per avançar en la garantia del dret a l'alimentació adequada a la ciutat:

- Evitar relacionar malbaratament i excedents amb pobresa.
- Reduir el malbaratament alimentari.
- Promoure la màxima normalització i inclusió per garantir el dret a l'alimentació de forma digna i normalitzada.
- Donar respostes integrals i globals i avançar cap a un model d'atenció integrador i la compactació de les ajudes.
- Garantir la suficiència d'ingressos de la ciutadania.
- Promoure l'autonomia i l'empoderament de les persones i avançar cap a models no assistencialistes.
- Promoure el consum de proximitat.
- Garantir el dret a l'alimentació saludable.
- Promoure un model que generi ocupació i inserció sociolaboral.

La Xarxa es planteja dos objectius específics per a treballar de forma sinèrgica i coordinada:

- Dur a terme un abordatge integral, inclusiu i normalitzat del dret a l'alimentació, que promogui l'autonomia i l'apoderament de les persones.
- Fer front al malbaratament avançant en la reorientació de les polítiques d'aprofitament alimentari.

El pla de treball per al 2022 ha definit els següents objectius:

- Impulsar i desenvolupar projectes col·laboratius entre entitats de la Xarxa.
- Identificació i promoció projectes que s'estan impulsant al territori per poder crear sinèrgies i projectes conjunts i projectes conjunts i difondre el document Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada a la ciutat de Barcelona, elaborat en el marc del Projecte Tractor Barcelona Garantia Social.
- Promoció de posicionaments i declaracions i accions de sensibilització i promoció del dret a l'alimentació adequada.
- Revisió i promoció de propostes alternatives al sistema d'aplicació dels Fons d'Ajuda Europeus a les persones més desfavorides (FEAD) per al període 2021-2027.
- Promoció de la Capitalitat mundial de l'alimentació sostenible 2021.
- Fer de lobby, promoció de posicionaments i declaracions i accions de sensibilització i promoció del dret a l'alimentació adequada.
- Aterrar al territori les accions i iniciatives d'àmbit alimentari.
- Seguiment i coordinació del Programa Alimenta.
- Participació al Pla d'Actuació de l'Acord Ciutadà (PAAC 2020-2030).

En el marc de col·laboració públic social, les diferents entitats i/o institucions amb qui s'ha col·laborat en el decurs dels dos anys d'actuació del projecte, han estat:

alimenta

www.alimenta.org

